

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 6362

Tarih : 17.07.2024

10/1638

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki deprem, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis ve Malatya'da resmi rakamlara göre 50 bin 783 insanın yaşamını yitirmesine, 107 bin 204 kişinin yaralanmasına ve 36 bin 932 binanın yıkılmasına yol açmıştır. Depremi üzerinden bir yılı aşkın sürenin geçmesine rağmen bırakın depremzedelerin sorunlarının çözülmesini, mağduriyetler katlanarak devam etmektedir. Depremlerden kaynaklı halen devam eden sorunlara kalıcı çözümler bulunması, depremzedelerin aylardır devam eden mağduriyetlerin giderilmesi ve geçmiş depremlerden ders çıkarılarak, olası depremlere karşı gerekli tüm çalışmaların alt yapısının oluşturulması amacıyla Anayasanın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Sezai TEMELLİ
Dem Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
Dem Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

GEREKÇE

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli depremlerde can kaybının bu denli yüksek olmasında gerekli ve acil müdahalelerin zamanında yapılamamasının yanında siyasi iktidarın aşırı merkezileşmiş yapısının yerel dinamikleri büyük oranda devre dışı bırakmış olmasının çok büyük bir paya sahip olduğu açıktır. Siyasi iktidar tarafından şimdiye kadar 9 kez çıkarılan imar affından deprem bölgesindeki 10 ilde 294 bin 166 binanın yararlanmış olması vahim bir tablo olarak önümüzde durmaktadır. 2001 yılında yürürlüğe giren Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun'a dayanan ve binaların deprem yönetmeliğine uygun olup olmadığını denetleyen yapı denetim yetkisi; TMMOB gibi kamusal nitelikli meslek kuruluşlarından alınarak özel şirketlere devredilmiş, birçok inşaat firması kendi yapı denetim şirketini kurarak kendi kendini denetlemiştir. Belediyelerin, meslek odalarının ve diğer yerel yönetim birimlerinin yeterli denetimi yapmamaları, inşaat firmaları ve özel denetim firmaları ile iç içe geçen bir ilişkiler ağına oturmaları, bilimsel verileri dikkate almaksızın imar planları hazırlamaları büyük sorunlar yaratmıştır.

Bugün ise depremin üzerinden 1,5 yıl geçmesine rağmen depremzedelerin yaraları sarılmamış, tam tersi hayatta kaldıkları için adeta cezalandırıldıkları muamele ve uygulamalara maruz kalmışlardır. Yaşadıkları yıkım yetmiyormuş gibi zeytinliklerine, evlerine zorla el konulmakta, konteynerlerde, çadırlarda insanlık dışı koşullarda yaşamaya devam etmektedirler. Ulaşım, eğitim, sağlık, altyapı sorunları katlanarak devam etmektedir.

Depremin üzerinden bir buçuk yıl geçmesine rağmen, yüz binlerce kişinin halen konteynerlerde yaşadığı ve yine çok fazla kişinin çadırda yaşadığı deprem bölgesinde ciddi bir barınma sorunu yaşanmaktadır. Deprem bölgesindeki çadır kentlerin yaşam koşullarının iyi olmayıp kış aylarında aşırı soğukların yaz aylarında aşırı sıcakların etkisi, su yokluğu, banyo tuvalet konusunda yaşanan eksiklikler, yağışların başlamasıyla çadırları su basması, yazın yılan, haşere tehlikesi çadırda yaşayan depremzede yurttaşların başlıca sorunlarından biridir. Konteynırda kalan depremzedelerin de durumu farksız olmayıp benzer sorunlar yaşanmaktadır. Evleri ağır hasarlı olan depremzedelere verilen üç kuruşluk kira yardımı da Haziran sonu itibarıyla kesilmiştir.

Bir yandan barınma sorunu devam ederken diğer yandan her geçen genişleyen kamuoyunda “rezerv alan” bilinen 6036 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’un deprem bölgesinde yarattığı mağduriyet büyümektedir. Bu düzenlemeyle rezerv yapı alanı tanımındaki yeni yerleşim alanı ifadesi yasadan çıkarılarak, meskun mahal şartı kaldırılmıştır. Böylece gerekli görülen tüm alanlar rezerv yapı alanı ilan edilip dönüşüm için boşaltılıp yerine yeni yapılar inşa edilebilmesinin önü açılmıştır. Uygulamada bir mülksüzleştirme uygulamasına dönmüş olan bu uygulama gizli yapılmakta, rezerv alan bölgesi ilan edilen mahallelerin haritaları yerel halkla ve kamuoyuyla paylaşılmamaktadır. İlan edilen rezerv alan içinde kalan sağlam yapılara da boşaltma için tebligat gelmekte ve yetkililer tarafından, rezerv alan içinde kalan sağlam evlerin ‘bütünlük’ açısından yıkılacağını gibi akıl almaz bir açıklamalar yapılmaktadır.

Depremın etkileri kadınlar açısından, depremin yıkıcılığını daha da derinleştirmekte ve felaketin yükünü büyük ölçüde kadınların omuzlarına yüklemektedir. Depremle beraber artan bakım emeği yükü özellikle çocukların, hastaların, engellilerin ve yaşlıların bakımı ile birlikte maddi imkânların sınırlılığı ve çaresizliğinin had safhada olması gibi bir dizi olumsuzluktan ötürü kadınların gündelik yaşamını oldukça zorlaştırmaktadır.

Enkaz kaldırma çalışmalarında zararlı organizmalar ve asbest tozunun salınımı endişe verici boyutlardadır. Kentte yeniden yaşamlarını kurmaya çalışan yurttaşlar için asbest salınımı hava kirliliği, kalp ve solunum sistemi hastalıkları başta olmak üzere çok sayıda sağlık sorununa yol açmaktadır. Yıkımlar nedeniyle temiz havaya erişim imkânsız bir hal almıştır.

1 milyonu aşkın kişi deprem gerçeğine insan merkezli önlem alınmamasından kaynaklanan yıkımda yerinden edilmiş ve göçe zorlanmıştır. Özellikle başta Ankara ve Antalya olmak üzere büyükşehirlere göç, Türkiye’de hayatta kalan depremzedelerin daha da yoksullaşmasına neden olmuş; toplumsal ve kamusal destek mekanizmalarının eksikliğinden dolayı temel ihtiyaçlar ve sağlık, eğitim, barınma gibi temel haklara erişimini büyük ölçüde olumsuz etkilemiştir. Deprem bölgesinden hayatta kalan yurttaşlar göç ettikleri illerde yüksek kiralar, işsizlik, ayrımcılık gibi sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır.

Deprem bölgelerinde eğitim alanında yaşanan sorunlar da depremin ardından geçen bir yıla rağmen çözülmüş değildir. Depremden az hasarla çıkan kimi okulların diğer kamu kurumlarına tahsis edilmesi, öğrenci kayıtlarının ise birleştirilmiş okullara aktarılması

çocukların eğitim hakkına erişebilmelerinin önüne geçtiği gibi okul verimini ve hatta okula devam oranını düşürmekte, okul terki oranını artırmaktadır.

Bu anlamda 6 Şubat Maraş Pazarcık ve Elbistan merkezli depremlerden kaynaklı halen devam eden sorunlara kalıcı çözümler bulunması, depremzedelerin aylardır devam eden mağduriyetlerin giderilmesi ve geçmiş depremlerden ders çıkarılarak, olası depremlere karşı gerekli tüm çalışmaların alt yapısının oluşturulması için Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.